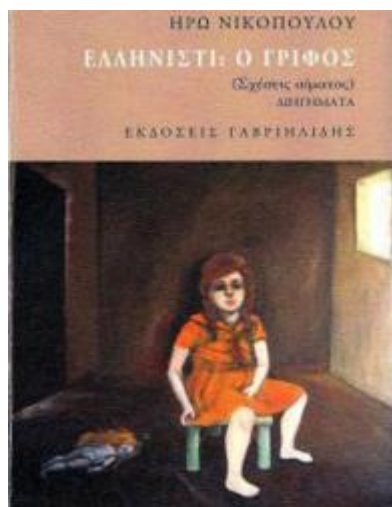

Ο Λάμπρος Σκουζάκης για την συλλογή "Ελληνιστί: ο γρίφος", Άλυτοι κόμποι στο παίγνιο του βίου (ιστ. Πανδοχείο, 29-04-2014)

Ηρώ Νικοπούλου - Ελληνιστί: ο γρίφος. (Σχέσεις αίματος)

pandoxeio.com/2014/04/29/nikoroulou/pandoxeio

Άλυτοι κόμποι στο παίγνιο του βίου

Οι χαρακτήρες των είκοσι διηγημάτων του Γρίφου μοιάζουν κόμποι σε άλυτο παίγνιο του βίου τους. Είναι δεμένοι σε καταστάσεις και αιχμάλωτοι σε ρόλους· ζουν μόνοι κι έρημοι ή καταπιεσμένοι κι ερημωμένοι. Θαρρείς και τελούν εν γνώσει του γεγονότος ότι έχουν χάσει το παιχνίδι της ανέφελης ζωής αλλά παραμένουν στον αγωνιστικό χώρο, έστω και στις άκρες του. Ακόμα κι αν οι δεσμοί αίματος είναι δεσμά σώματος και ψυχής, ακόμα κι όταν τα χάσματα των γενεών στέκουν βάραιθρα απροσπέλαστα, εκείνοι αναζητούν επικοινωνία ή κατανόηση και γαντζώνονται σε μικρές αναλαμπές ψευδούς αισιοδοξίας ή πραγματικών αντιστάσεων. Αν δεν το καταφέρουν, συχνά οδηγούν οι ίδιοι προς την ήττα τους, σαν μια ύστατη επιθυμία να ολοκληρωθεί μια ώρα αρχύτερα ο κάματός τους.

Το διήγημα που διάβασα περισσότερες φορές είναι ο περίφημος «Ληξίαρχος». Ο ληξίαρχος είναι ένας «θεματοφύλακας περιπτώσεων, ζώων και ονομάτων», αυτός που την στιγμή που κλείνει τους χοντρούς τόμους με πάταγο έχει σφηνωμένη στο κεφάλι του μία ακόμα ιστορία, κάποιος που θα ήθελε να είναι συγγραφέας για να αποδίδει τα δίκαια και τα άδικα στους καταχωρημένους του ληξιαρχείου. Ο ταπεινός αυτός υπάλληλος παρατείνει το ωράριό του ιδίως για να μελετήσει τις πράξεις υιοθεσίας μέσα στο βουβό κτήριο με την απειλητική σιωπή «που ελευθερώνει άλλους ήχους, εσώτερους». Με ευχέρεια πλέον να αντιλαμβάνεται την κρυμμένη πλοκή, βρίσκει παρηγοριά στην μοναξιά των υιοθετημένων, αναζητώντας μια λύση για τον εαυτό του. Αργά ή γρήγορα θα φτάσει σε μια σελίδα και στο δίλημμα να την σκίσει ή να την προσπεράσει.

«Ο Καναπές» προλογίζεται από μια φράση του Ε.Χ. Γονατά και ξεκινάει με την εξομολόγηση της υπό διαρκή μετακόμιση αφηγήτριας: κάθε αλλαγή σπιτιού αποτελεί ευκαιρία για απαλλαγή από έπιπλα και μικροαντικείμενα· σε κάθε αλλαγή πόλης σπέρνει πίσω της κι από κάτι. Η μικρή τοπογραφική λίστα που μας παραθέτει καταλήγει στον καναπέ και όλα όσα την δένουν μαζί του. Δωρισμένος πια σε φίλη, προκαλεί την ανακούφισή της κάθε φορά που τον βλέπει στην νέα του κατοικία. Κι όταν το έπιπλο ακολουθήσει την κοινή μοίρα της αντικατάστασης, επιχειρεί να τον ξαναδεί στο ξέφραγο κτήμα με τους - προς μεγάλη της έκπληξη - νέους, αναπάντεχους χρήστες του.

Ο «Νυχτερινός επισκέπτης» αποδίδει μια ιδιαίτερη σχέση εντός του οίκου σε τέσσερις σελίδες βαθιάς κρυπτικότητας, ακριβώς δηλαδή όπως η αφώτιστη εκείνη οικειότητα του σκοτεινού δωματίου, ενός χώρου μονωμένου και αβαρούς, όπου τα σώματα μοιάζουν να κινούνται με αστροναυτικές κινήσεις και με ήχους εντός τους που σχεδόν ακούγονται και εκτός. Στα «Οικιακά» το σιδέρωμα του σεντονιού από μια κακοπαθημένη κόρη αποτελεί δραματική πράξη που φέρει μνήμες σκληρότητας - το σεντόνι ως σάβανο σε μητρικές κατάρτες, το σιδέρωμα ως επιβληθείσα απομάκρυνση από το σχολικό διάβασμα. Αλλά μέχρι και σήμερα η σχετική φροντίδα της υπενθυμίζει πως καμία καθαριότητα δεν μπορεί να σβήσει τις μούτζούρες εντός της αλλά και τις πληγές στο σώμα της. Στο μονοσέλιδο «στεφάνι» ένα παιδί γυρίζει τρέχοντας στο σχολείο μετά την κηδεία του πατέρα του και εγκολπώνεται ασυναίσθητα πάνω στο παιχνίδι μια μεγάλη φιλοσοφία περί ζωής και θανάτου.

Όπως οι πράξεις έτσι και οι τόποι μοιάζουν να αποτελούν μεταφορές καταστάσεων που παραμένουν ανοιχτά τραύματα. Το «Ξενοδοχείο "Ευρώπη"» σχεδόν ταυτίζεται με την παιδική ηλικία του κεντρικού χαρακτήρα, ο οποίος επιχειρεί μετά από μια τριακονταετία να περιπλανηθεί στα Χαυτεία και την Σατωβριάνδου, όπου και το παλιό μικροαστικό ξενοδοχείο, να σταθεί στην είσοδο, να αναμετρηθεί με τις δυνάμεις του και να θυμηθεί την πρώτη φορά που το είχε αντικρίσει: «Ήταν ολόιδιο με ένα ναό που είχε δει στα Κλασικά Εικονογραφημένα - μικρή παρηγοριά, που περίμενε με λαχτάρα κάθε Τετάρτη τα χρόνια εκείνα -, πάλλευκος ήταν, με τα μαρμάρινα σκαλοπάτια του λουσμένα στο φως και τ' ανέβαιναν οι πιστοί χαρούμενοι, βιαστικοί για την

επικείμενη γιορτή. Οι επισκέψεις στο ξενοδοχείο, άρρηκτα δεμένες με την ασθενή μητέρα του, ταυτίστηκαν δια παντός με μια μαθητεία βίου. Θα είναι άραγε δυνατή η συνάντηση με το τελευταίο του βλέμμα;

Στα διηγήματα της Νικοπούλου, ορισμένα από τα οποία έχουν δημοσιευτεί στα περιοδικά Πλανόδιον, Το Δέντρο, Γραφή, (δε)κατα, Νέα Εστία και στις εφημερίδες Αυγή και Ελεύθερος Τύπος, η ωμή πραγματικότητα και η καθημερινή ποιητικότητα προχωρούν ανά ζεύγη· το ίδιο και ο ρεαλισμός μαζί με την άλλη του όψη, καθώς και η σαφήνεια με τον μισοσκότεινο υπαινιγμό. Σε κάθε περίπτωση είναι εμφανής μια ιδιαίτερη εικαστικότητα που συνομιλεί με την ζωγραφική της συγγραφέως (έργα της οποίας πλαισιώνουν την ανάρτηση).

Εκδ. Γαβριηλίδης, 2013, σελ. 176.

Πρώτη δημοσίευση: περιοδικό (δε)κατα, προσεχές τεύχος, αρ. 38 (καλοκαίρι 2014).